

FILOZOFICKÁ FAKULTA

Univerzita Karlova

Ústav anglického jazyka a didaktiky

Šárka Balgová

Chyby při vyjadřování minulosti u pokročilých španělských mluvčích AJ

(Errors in expressing the past in advanced EFL learners with Spanish as L1)

Bakalářská práce, Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Ústav anglického jazyka a didaktiky, 51 str.

Praha, leden 2018

posudek oponenta

Předložená bakalářská práce se věnuje chybovosti při odkazování do minulosti v žákovské angličtině. Konkrétně se zabývá chybami pokročilých španělských mluvčích, a to jak z hlediska formálního (t.j. morfologicky nesprávně utvořenými tvary), tak především funkčního (tedy vzájemnými záměnami slovesných časů). Data pro svůj výzkum autorka čerpala ze španělské části žákovského korpusu LINDSEI.

V první části práce diplomantka představuje temporální systém angličtiny s ohledem na dostupnou škálu způsobů vyjadřování minulosti (préteritum prosté i průběhové, otázky užití perfektních tvarů, historický prézens, tvoření minulých tvarů u modálních a semi-modálních sloves). Dále se práce věnuje krátkému představení specifik mluveného a žákovského jazyka a metodě chybové analýzy, jejím teoretickým východiskům a možnostem využití v didaktice cizího jazyka.

Praktická část práce je založena na rozboru 100 z celkového počtu 169 chyb excerpovaných ze vzorku promluv 25 mluvčích. Typy chyb jsou na úvod shrnuty v tabulce 2 na str. 34. Ta poskytuje celkový přehled nevhodně užitých temporálních forem oproti formám očekávaným včetně vyčíslení počtu výskytů jednotlivých záměn. V následujících sekcích se pak autorka věnuje popisu a exemplifikaci každého z identifikovaných typů chyb (v daném vzorku se nejčasteji jedná o přítomné tvary použité namísto preteritálních a o použití present perfect namísto prostého préterita). V závěrečné diskusi pak autorka hodnotí výše uvedená zjištění na základě temporálního systému španělské gramatiky, zabývá se potenciálním vlivem negativního transferu (tedy chyb způsobených mylně provedeným zobecněním na základě jazyka mateřského) a vyzývá k uplatňování většího důrazu na diskursní aspekty gramatických jevů ve výuce cizího jazyka.

Studium chybovosti založené na analýze korpusového materiálu žákovského jazyka patří v oblasti jazykové akvizice bezpochyby k velice aktuálním tématům. Předložená práce však bohužel vykazuje několik základních nedostatků. V první řadě praktické kapitole zcela schází popis metodologie a přiblížení zdrojového materiálu, se kterým autorka pracovala. Sekce 6 („Data and Methodology“) je totiž – možná pouze nedopatřením – zcela totožná se

FILOZOFICKÁ FAKULTA Univerzita Karlova

Ústav anglického jazyka a didaktiky

sekcí 1 („Introduction“), čímž pádem nezúčastněnému čtenáři chybí jakýkoli bližší vhled do struktury korpusu, metodě taggování chyb a způsobu kompilace jednotlivých jazykových mutací (čím je například dán zjevný nesoulad v hodnocení pokročilosti žáků mezi českým a španělským subkorpusem?). Rovněž tak není zřejmé, jak autorka vyhledávala a počítala příklady správného užití časů, kterých je dle uvedených údajů většina (obsahuje korpus kromě chybových tagů též tagy obecně morfologické?).

Je rovněž škoda, že přehledová tabulka č. 2 v úvodu praktické části práce není doplněna o přehled a grafické znázornění počtu chyb u jednotlivých mluvčích, aby bylo z práce možno snadno vyčíst nejen průměrné, ale i případné odlehle hodnoty.

Prezentace výsledků je pojata v základu systematicky, dle chyb v užití jednotlivých typů časů (perfektních, prostých a průběhových, samostatné sekce jsou pak věnovány užití modálního slovesa *might* s minulým infinitivem a historickému prezentu). Komentáře k příkladům prezentovaným v těchto oddílech jsou primárně popisného charakteru, doplněné o vazby na specifika anglického temporálního systému načrtnutá v teoretické kapitole. Tuto provázanost s předchozími částmi práce se však nedaří vždy úspěšně udržet a text tak nepůsobí plně celistvým dojmem (sekce 7.4 a 7.5 jsou např. v tomto ohledu velmi stručné). Výhrady lze vznést i k některým formulacím (např. „Examples 65, 66, and 67 show the progressive aspect is common in conversation“ – lze skutečně hodnotit/potvrdit častost výskytu průběhových tvarů na základě tří příkladů?).

Má hlavní výtka co do rozvržení a struktury práce však směřuje k organizaci textu v teoretické kapitole a závěru. Systém slovesných časů ve španělštině a jeho role v negativním transferu nejsou zařazeny do první části práce (např. ke kapitole 2 či 4), ale čtenář se s nimi (stejně jako např. s článkem Gráf, 2017) má možnost seznámit teprve až v diskusi. Byť je zřejmé, že zhodnocení potenciální míry negativního transferu v kontextu zjištění prezentovaných v oddílech 7.1-7.5 do diskuse jednoznačně patří, všeobecný úvod k této problematice by se měl objevit už v teoretické části. Ona hlubší reflexe výsledků analýzy a celková interpretace naopak diskusi zcela chybí. Předložené závěry tak působí roztržštěně a ploše, místy bez zřetelné vazby na či dokonce v rozporu s nastíněnou rolí vlivu L1 (pokud jeden z hlavních rozdílů mezi angličtinou a španělštinou spočívá v širším spektru funkcí prezenta v jazyce španělském, jak lze vysvětlit relativně nízkou chybovost v záměně perfektních tvarů za prezentní – tedy typ chyby, jež se v daném vzorku vyskytl pouze čtyřikrát?).

Problematická je též celková jazyková úroveň práce. Ač stylisticky adekvátní, vykazuje použitý jazyk několik slabých míst:

FILOZOFICKÁ FAKULTA Univerzita Karlova

Ústav anglického jazyka a didaktiky

- užívání spojovacích výrazů – je chvályhodné, že se autorka snaží vystavět kohezně propracovaný, celistvý text, zvolené spojky však ne vždy odpovídají logickému vztahu mezi navazujícími větami (např. str. 11 „While the third chapter focusses on learner language, interlanguage and their definitions, the fourth chapter deals with the definition of error and the process of error analysis. *Furthermore*, the fifth chapter concentrates on spoken language and its features, and the sixth chapter describes briefly the data and methodology of tagging errors“) nebo napovídají o špatném pochopení zdrojového materiálu (např. na str. 23 zcela chybné „For instance, when the modal verb *can* is connected with perfect infinitive: *He can't have forgotten*. It does not occur *only* in declarative: *that remark may have offended her*, but also in interrogative sentences: *Can that remark have offended her?*“ či str. 15 „While Quirk (1985, pp.192) highlights only three meanings, Leech (2004, pp. 47) adds one more. *As a result*, there are four meanings [...]“)
- nikoli časté, ale přesto snadno patrné chyby ve členech, zejména v užívání členů určitých (např. str. 35 „and also following examples“)
- slovosled a větná syntax s ohledem na informační strukturu věty (projevující se mj. i nadužíváním pasivních vazeb či volbou nevhodných topikalizačních struktur - za všechny uveďme kupř. str. 5 „Subsequently, the evidence of errors in expressing the past is given“, str. 21 „With the progressive subsequent verbs appear“ a str. 36 „There is not supposed to be used the perfective aspect“)
- nevhodné nebo nepřesné lexikální výrazy (průběžně užívané *happening*, *time-zone*) i formulační jednotlivosti (např. str. 14 „For further reference, Leech (2004, pp. 35-54) segments the Present Perfect referring to the past with present relevance into three subgroups“, str. 26 „No matter if first- or second-language learning is considered“, str. 33 „The past simple tense was not applied when it was supposed to in 81 cases“)
- používání neobvyklé interpunkce – patrné je zejména nadužívání dvojteček před výčty příkladů
- nejednotné psaní velkých písmen („[e]rror analysis“ i „Error Analysis“)

Z čistě formálního hlediska nelze přehlédnout smíšený systém odkazování uvnitř textu (paralelně užívané formáty APA, MLA i CMS) a větší i menší nedostatky v bibliografické sekci (mezery v abecedním řazení titulů, chybějící titul Gráf, 2015 uvedený na str. 40). Práce je rovněž relativně stručná – hlavní text (bez titulní strany, abstraktu, bibliografie a dodatků)

FILOZOFICKÁ FAKULTA Univerzita Karlova

Ústav anglického jazyka a didaktiky

čítá necelých 60,000 znaků, tedy 33 NS, což je počet nepoměrně menší rozsahu u bakalářských prací obvyklého (40-50 NS). Na konci též schází tradičně přikládané české resumé.

Otázky k obhajobě:

- Není součástí definice pokročilosti v CEFR i schopnost komunikace v rozličné širší kontextů a v různých formách (str. 10)?
- Proč jsou pro dokončení identifikace chyb „error identification process“ transkripty klíčové (str. 11)?
- str. 12: „According to Quirk (1985, pp. 452-475), time can be thought of as a line on which anything before the present moment is in the past“. Jak jinak lze nahlížet na koncept času ve vztahu ke gramatice?
- Jsou užití c) a d) na str. 13 skutečně případy odkazování na minulost? Čím je dána hypotetičnost v příkladech v c)?
- Mohla by autorka stručně popsat zvolenou metodologii a zdrojový materiál? Jak byla hodnocena úroveň angličtiny u zkoumaných mluvčích?
- Proč nejsou v příkladech 17-19 na str. 37 finitní slovesné tvary interpretovány jako příklady historického prézentu? Proč je v případě 61 nutno ve vedlejší větě použít časového posunu?
- str. 38: „[...] *talk* often refers to communication acts“. Lze uvést příklad, v němž sloveso *talk* neodkazuje k mluvnímu aktu?
- Jedná se v př. 71 (str. 39) skutečně o chybu? Jak bylo chybné nevyužití historického prézentu hodnoceno?

Závěr:

Po formální i obsahové stránce má bakalářská práce Šárky Balgové bohužel několik zásadních nedostatků. Těmi nejpodstatnějšími jsou z mého pohledu absence metodologické části, nedostatečně propracovaná diskuse a nejasně formulované závěry. S ohledem na výše uvedené práci proto předběžně hodnotím známkou *neprospěla*.

V Praze dne 12. 1. 2018

Mgr. Jiřina Popelíková